

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่” เป็นการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในอำเภอ แม่ริม อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอสарภัก อำเภอสันป่าตอง และอำเภอจอมทอง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 12 ราย โดยสามารถสรุปผลการศึกษาตามแนวทาง วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ดังนี้

1. บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่

จากที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรม สาขาผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมในงานวิจัยครั้งนี้ อาศัยอยู่ในเขตอำเภอจอมทอง จำนวน 7 ราย อำเภอแม่ริม จำนวน 3 ราย อำเภอสарภัก จำนวน 2 ราย ส่วนอำเภอดอยสะเก็ดและอำเภอสันป่าตอง ไม่มีผู้ที่เข้าร่วมในงานวิจัยนี้

1.2 ศักยภาพในการผลิตสินค้านั้น ผู้ประกอบการหัตถกรรมสาขาผ้าทอ มีการจัดหาวัตถุดิบจากแหล่งผลิตภายนอกชุมชน (ต่างจังหวัดและต่างอำเภอ) วัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ไหมประดิษฐ์ เส้นฝ้าย ไยกล้วยง ส่วนวัตถุดิบที่หาจากแหล่งผลิตภายในชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นฝ้าย ฝ้ายฝ้ายและวัตถุดิบที่รับมาจากผู้ว่าจ้าง โดยผู้ประกอบการจะคิดเพียงค่าแรงที่ใช้ในการผลิตเท่านั้น ด้านการบริหารงานใช้แรงงานภายในชุมชนและการบริหารงานด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการ นิยมใช้บ้านเป็นสถานที่ในการปฏิบัติงานด้านผลิตและจำหน่าย รองลงมาเป็นการใช้สถานที่ ของกลุ่มและการใช้สถานที่อื่น ๆ (ร้านของผู้ประกอบการ) ตามลำดับ และในส่วนของการออกแบบ ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสาขาผ้าทอ จะยึดลวดลายแบบดั้งเดิมและลวดลายร่วมสมัย โดยในบางครั้ง ผู้ประกอบการคิดค้นแบบเองทั้งหมดหรือได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ว่าจ้างนั้น เป็นต้น

1.3 ศักยภาพการบริหารจัดการด้านการตลาดนั้น ผู้ประกอบการหัตถกรรมสาขา จะเป็นผู้กำหนดราคาเอง ซึ่งพิจารณาจากต้นทุนราคาสินค้า การกำหนดกำไรต่อชิ้น การกำหนด คุณภาพสินค้า กำลังซื้อของลูกค้า ราคาขายของกลุ่มแข่งขันและคุณภาพผู้ซื้อผู้ขายตามลำดับ ซึ่งในการ กำหนดราคานั้นจะเป็นการกำหนดราคาที่มีความยุติธรรมและเป็นธรรมต่อผู้บริโภค มีการใช้ ช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ตามงานแสดงสินค้า รองลงมาเป็นร้านค้าของผู้ประกอบการเอง

และการจัดจำหน่ายโดยการใช้ตัวแทนจำหน่าย ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีการประชาสัมพันธ์สินค้าผ่านทางงานแสดงสินค้าต่าง ๆ มากที่สุด รองมาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์และตลาดนัดหรือถนนคนเดิน เป็นต้น

1.4 การวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ SWOT Analysis ในการบริหารจัดการธุรกิจของผู้ประกอบการหัตถกรรมสาขาผ้าทอ สามารถสรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1.4.1 Strengths = จุดแข็ง

ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ ความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมผ้าทอมานาน ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบสวยงามและหลากหลาย สินค้าได้รับการรับคุณภาพจากหน่วยงานของทางรัฐ ราคาผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับราคาท้องตลาดและราคาของกลุ่มแข่งขัน มีช่องทางในการจัดจำหน่ายที่แน่นอนคือ ผ่านทางร้านค้าของผู้ประกอบการ ตัวแทนจำหน่าย และตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ตลอดจนผู้ประกอบการบางมีการจัดทำกาประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการตลาดอยู่เป็นประจำ ทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและรู้จักของผู้บริโภคมากขึ้น

1.4.2 Weaknesses = จุดอ่อน

ผู้ประกอบการไม่มีการวางแผนเพื่อรองรับปัญหาด้านวัตถุดิบ และต้องนำเข้าวัตถุดิบจากแหล่งอื่น ตลอดจนไม่มีการส่งเสริมทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ เนื่องจากขาดงบประมาณสนับสนุนจากทางภาครัฐ

1.4.3 Opportunities = โอกาส

ในปัจจุบันรัฐบาลได้มีการส่งเสริมการได้ผ้าไหมและผ้าพื้นเมืองอาทิตย์ละ 1 ครั้ง ซึ่งจะช่วยให้ยอดขายผ้าพื้นเมือง และรัฐบาลมีนโยบายให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ด้านต่าง ๆ เช่น การผลิต การตลาด แหล่งเงินทุน ฯลฯ อย่างจริงจัง

1.4.4 Threats = อุปสรรค

ปัญหาด้านเศรษฐกิจส่งผลกระทบทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงและผ้ามีราคาสูง การมีคู่แข่งด้านการค้าในตลาดเดียวกันเป็นจำนวนมากทำให้เกิดการแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดและลูกค้า

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้ประกอบการหัตถกรรมสาขาผ้าทอได้มีการนำเอาแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจกับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของตนเอง/กลุ่มด้วยกัน

ทุกหัวข้อ โดยผู้ประกอบการจะให้ความสำคัญในเรื่องของการดำเนินธุรกิจที่มีความซื่อสัตย์ (ระดับความสอดคล้อง 81-100%) และการมีขนาดการผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (ระดับความสอดคล้องตั้งแต่ 41-80%) เท่ากัน เพราะในการดำเนินธุรกิจนั้นถ้ามีความซื่อสัตย์ต่อกันแล้วก็จะทำให้ดำเนินธุรกิจได้ในระยะยาว โดยแรงงานและผู้จำหน่ายวัตถุดิบจะได้รับค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม และผู้บริโภคได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ ราคามีความเหมาะสม และยุติธรรม รองลงมาจะเป็นใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม นั่นคือ ใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพง แต่ถูกหลักวิชาการ (ระดับความสอดคล้องตั้งแต่ 41-100%) ซึ่งในการทอผ้า นั้น ผู้ประกอบการมีการใช้กี่ทอผ้า ที่เป็นเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านล้วน ๆ ราคาไม่แพง สามารถผลิตสินค้าได้ทันตามความต้องการของผู้บริโภค ด้านการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Down side risk management) โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้จนเกินขีดความสามารถนั้น (ระดับความสอดคล้องตั้งแต่ 41-80%) ผู้ประกอบการจะใช้เงินออมส่วนตัวหรือเงินออมของทางกลุ่ม เมื่อมีปัญหาทางการเงินก็จะกู้เงินจากสถาบันการเงินที่มีความน่าเชื่อถือได้ และจะขอสินเชื่อในจำนวนเงินที่ตนเองหรือทางกลุ่มสามารถชำระคืนได้ เพื่อลดปัญหาด้านการก่อหนี้ ส่วนในหัวข้อไม่โลภเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก (ระดับความสอดคล้อง 81-100%) ผู้ประกอบการอธิบายว่า ในการดำเนินธุรกิจถ้าเราดำเนินธุรกิจด้วยความไม่โลภแล้ว ก็จะทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินการไปได้ในระยะยาว ซึ่งในบางครั้งปัญหาด้านวัตถุดิบที่มีราคาสูงขึ้นก็ทำให้เราต้องลดวัตถุดิบลง แต่เมื่อเรามีความไม่โลภแล้วก็จะทำให้เราไม่ลดคุณภาพผลิตภัณฑ์ แต่กลับจะพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ในส่วนด้านเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือ มีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตได้ด้วย (ระดับความสอดคล้อง 41-60%) ผู้ประกอบการได้ให้เหตุผลในการนำไปใช้ว่า การมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายนั้นก็เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบใหม่ ๆ รองรับความต้องการของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของช่วงเวลาและเทศกาล ทั้งนี้วัตถุดิบที่ผู้ประกอบการเลือกใช้จะต้องเป็นวัตถุดิบที่มาจากแหล่งภายในท้องถิ่นหรือใกล้เคียง และหัวข้อสุดท้ายที่ผู้ประกอบการนำไปใช้คือ เน้นการตอบสนองตลาดภายในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ ซึ่งในการผลิตนั้น ผู้ประกอบการจะเน้นการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อคนในท้องถิ่นก่อน เมื่อคนในท้องถิ่นมีความต้องการที่พอแล้วค่อยขยายไปสู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ โดยผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตนั้นจะต้องมีคุณภาพ มีการผลิตจำนวนมากสำหรับตลาดในต่างประเทศ สินค้าที่ผลิตแก่กลุ่มลูกค้าในประเทศได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผ้าผืนทอมือ และผลิตภัณฑ์จากผ้า ส่วนลูกค้าต่างประเทศ เช่น ตลาดตะวันออกกลางจะเป็นผ้าผืนตลาดญี่ปุ่น จะเป็นผ้าทอ OTOP เป็นต้น

3. เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอในจังหวัด เชียงใหม่ เป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศ สู่สากล

ผู้นำกลุ่ม เจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการที่จะนำไปสู่การสืบทอดภูมิปัญญา มีคุณลักษณะ
ภาวะผู้นำ ทักษะฝีมือ และการทำงานเพื่อชุมชน (จิตอาสา) ที่แตกต่างกันออกไป โดยมีการสืบทอด
องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

3.1 สำหรับการถ่ายทอดความรู้งานหัตถกรรมสาขาผ้าทอจะเป็นสืบทอดองค์ความรู้
ภายในครอบครัว โดยวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นลักษณะของการบอกกล่าว สาระคิดให้ดูเป็น
ตัวอย่าง เมื่อมีความรู้ความเข้าใจแล้วจึงเริ่มให้ลองปฏิบัติจริง และเมื่อมีความชำนาญแล้วก็จะ
สามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประกอบเป็นอาชีพและสืบทอดงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอต่อไป

3.2 สนับสนุนให้ชุมชน โรงเรียน วัด และสถานที่สำคัญ ๆ ของภาครัฐและเอกชน เป็น
แหล่งเรียนรู้งานหัตถกรรมสาขาต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้สู่สาธารณชน เช่น พิพิธภัณฑ์ผ้า
ป่าแสงดา บ้านลิทธิ (บ้านไร่ไผ่งาม) อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ที่เปิดศูนย์การเรียนรู้งาน
หัตถกรรมผ้าทอ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การย้อม ไปจนถึงการทอแบบต่าง ๆ และการนำมาแปรรูป
เป็นผลิตภัณฑ์ ให้แก่เยาวชนและผู้ที่สนใจได้รับชม ซึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประกอบเป็น
อาชีพและสืบทอดงานหัตถกรรมต่อไป

3.3 สนับสนุนให้มีการจัดวิชาที่เกี่ยวกับหัตถกรรมไว้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น
ในทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการปลูกฝังและสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ตั้งแต่เด็ก เช่น นักเรียนโรงเรียน
พระธาตุยางเชียงใหม่ที่เข้าร่วมเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในงานหัตถกรรม ได้แก่ การตัดตุ้
การตัดกระดาษ การปั่น การแกะสลักไม้ งานผ้าทอ ฯลฯ ในงานมรดกภูมิปัญญาวัฒนธรรมเชิงช่าง
ครั้งที่ 2 ณ บริเวณจตุรสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบูรณาการเข้ากับการ
เรียนการสอนตามหลักสูตรของการเรียนได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงาน
หัตถกรรมจากสลาหรือพ่อครูแม่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และความชำนาญด้านงาน
หัตถกรรมสาขาต่าง ๆ เป็นอย่างดี

3.4 สนับสนุนส่งเสริมงานหัตถกรรมสาขาผ้าทออย่างจริงจัง โดยประสานงานกับ
หน่วยงานของจังหวัดหรือท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ช่วยจัดงานฟื้นฟูงานหัตถกรรมให้เป็นที่รู้จัก
มากยิ่งขึ้น และส่งเสริมงานหัตถกรรมโดยใช้กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน
ตลอดจนส่งเสริมให้มีการจัดงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ซึ่งมีการสาธิตวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์
หัตถกรรมภายในงานด้วย เช่น กิจกรรมวิถีล้านนาภูมิปัญญาวัฒนธรรม งานของขวัญของที่ระลึก
ครั้งที่ 21 ฯลฯ (สามารถดูรายละเอียดและภาพของแต่ละกิจกรรมได้ที่ภาคผนวก ก)

3.5 จัดทำการประชาสัมพันธ์โครงการวิจัยผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการเผยแพร่โครงการวิจัย และเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการเผยแพร่โครงการวิจัยในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ผู้สาคลต่อไป สื่อประชาสัมพันธ์ที่จัดทำ เช่น สื่อวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ป้ายไว้นิต เป็นต้น ตลอดจนมีการจัดนิทรรศการเพื่อเผยแพร่งานหัตถกรรม ซึ่งภายในงานมีกิจกรรม การสาธิต การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมและการเรียนรู้งานหัตถกรรมฟรีจากสลาหรือพ่อครู แม่ครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

4. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางด้านงานหัตถกรรม ผ้าทอ คือ

4.1 ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมมาตรฐานการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยมีการร่วมมือหรือ เชื่อมโยงกับภาคธุรกิจอื่น ๆ เพื่อให้มีการขยายขอบเขตการผลิตมากยิ่งขึ้น ทำให้อาชีพหัตถกรรม ผ้าทออยู่รอดสืบต่อไป และหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและเอกชน ควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องของ การแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการผลิต การตลาด การบัญชี อย่างจริงจัง โดยการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการคิดและวางแผนอย่างเป็นระบบร่วมกัน

4.2 ควรมีการจัดเวทีเรียนรู้ด้านงานหัตถกรรม โดยร่วมบอกเล่าประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของงานหัตถกรรมผ้าทอ และสาธิตวิธีการทอผ้า เพื่อให้คนรุ่นหลังเกิดจิตสำนึกและอยากอนุรักษ์ ภูมิปัญญาด้านงานหัตถกรรมผ้าทอลืบต่อไป

4.3 ควรมีการศึกษาปัญหาด้านมลภาวะทางน้ำที่เกิดจากการย้อมผ้าในงานหัตถกรรมสาขา ผ้าทอที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสถานที่ใกล้เคียง

4.4 หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการ ควรให้ความสำคัญกับการรณรงค์แต่งกาย ด้วยการใส่ผ้าไทยอาทิตย์ละ 1 ครั้งต่อสัปดาห์อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิด จิตสำนึกในการอนุรักษ์ผ้าไทย และควรมีการวางแผนเพื่อรองรับปัญหาด้านวัตถุดิบในระยะยาว ร่วมกันด้วย